

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА
КАФЕДРА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

ШЕРЕШЕВСЬКІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАННЯ: ЗАХИСТ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ В УМОВАХ ВІЙНИ

*МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції*

*Одеса,
3 грудня 2025 року*

Одеса
Фенікс
2025

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонова*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина Віталівна – д.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», проф.;
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;

Павлова Вікторія Георгіївна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;

Лешикова Єлизавета Сергіївна – лаборант кафедри цивільного права НУ «ОЮА».

Організаційний комітет Всеукраїнської наукової конференції:

Харитонов Євген Олегович – д.ю.н., завідувач кафедри цивільного права НУ «ОЮА», член-кореспондент НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України, проф.;

Давидова Ірина Віталівна – д.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», проф.;

Зубар Володимир Михайлович – к.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;

Кривенко Юлія Василівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;

Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;

Павлова Вікторія Георгіївна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;

Матійко Микола Володимирович – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;

Лешикова Єлизавета Сергіївна – лаборант кафедри цивільного права НУ «ОЮА».

Матеріали видано в авторській редакції.

Повну відповідальність за достовірність і якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції та їхні наукові керівники, які рекомендували ці матеріали до друку.

III 49 **Шерешевські цивілістичні читання: захист прав приватної особи в умовах війни** : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 3 груд. 2025 р.) [Електронне видання] / за заг. ред. Є. Харитонова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 250 с. – Режим доступу: ...

ISBN 978-617-8763-00-8

Збірник містить результати наукових досліджень, присвячених питанням захисту прав приватної особи. У виданні представлено актуальні теоретичні та прикладні напрацювання, що висвітлюють питання окремих аспектів захисту прав приватної особи, удосконалення механізму правового регулювання, створення нових правових інститутів, доповнення чинних нормативно-правових актів, що своєю чергою додатково актуалізує оновлення цивільного законодавства на підґрунті загального концепту приватного права.

Збірник адресовано студентам, викладачам, науковцям і всім, хто цікавиться теорією, практикою, історією та перспективами розвитку правової науки.

УДК 347.1/7

ISBN 978-617-8763-00-8

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

Менджул Марія Василівна ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА НА ПРАЦЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ ТРАНСКОРДОННІ РИНКИ ПРАЦІ	161
Мошинська Яна Степанівна ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	165
Nekit K. EXTENTION OF CONSTITUTIONAL PRINCIPLES AND FUNCTIONSTO DIGITAL ASSETS.....	169
Orzikh Yurii Hennadiiovych SUCCESSION UNDER SWEDISH LAW AND ITS RELATIONSHIP WITH SUCCESSION UNDER UKRAINIAN LAW: CONFLICTS OF LAWS IN CROSS-BORDER SUCCESSION.....	172
Оскілко Олексій Олегович ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.....	176
Павлова Вікторія Георгіївна ПОДВІЙНА ПРИРОДА ВЕНДИНГОВИХ ПРАВОВІДНОСИН	181
Петров Володимир Володимирович ЩОДО РОЛІ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМЦІВ У РЕАЛІЗАЦІЇ СТИМУЛЮЮЧОЇ ФУНКЦІЇ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА	184
Резніченко Семен Васильович, Поліщук Вероніка Романівна ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ДІТЕЙ	188
Ромась Денис Сергійович ЦИФРОВІ ФОРМИ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ПРИВАТНОМУ ПРАВІ: ЕЛЕКТРОННІ ДОГОВОРИ, СМАРТ-КОНТРАКТИ ТА ГІГ-КОНТРАКТИ.....	191
Ромась Марія Іванівна ПРОБЛЕМАТИКА БАГАТОРІВНЕВОСТІ ІНТЕРЕСУ ПУБЛІЧНО- ПРАВОВИХ УТВОРЕНЬ У ПРИВАТНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ.....	195
Сафончик Оксана Іванівна АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ В УМОВАХ ВІЙНИ ...	198
Скрагленко Марія Ростиславівна ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ФІЗИЧНИМ ОСОБАМ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ: ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ТА ПРАКТИЧНІ ВИКЛИКИ. ПРОБЛЕМАТИКА В ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	201
Спасова Катерина Іванівна РОЗІРВАННЯ ДОГОВОРУ ДАРУВАННЯ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	209

*Ромась Марія Іванівна,
докторка філософії з права, доцентка,
доцентка кафедри приватного права
Хмельницького університету управління та
права імені Леоніда Юзькова*

ПРОБЛЕМАТИКА БАГАТОРІВНЕВОСТІ ІНТЕРЕСУ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ УТВОРЕНЬ У ПРИВАТНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Суттєвою характеристикою зобов'язання є наявність майнового інтересу, тобто тих економічно вигідних для кредитора результатів, що проявляються у розширенні його майнової сфери [1, с. 126]. Р. А. Майданик підкреслює, що корисність зобов'язання виявляється у його встановленні в інтересах певної особи, а задоволення цього інтересу означає виконання корисної для неї функції [2, с. 207]. У цивільних відносинах персоніфікованим носієм цивільних прав та обов'язків є держава, а виразниками державного (публічного) інтересу – правомочні та зобов'язані особи, уповноважені виконувати державні функції [3, с. 6]. Наприклад, держава як носій публічної влади виконує функції в інтересах усього суспільства. Р. О. Стефанчук пише, що наслідком виконання державою функції носія публічної влади є здійснення функцій в інтересах усього суспільства [4, с. 77].

Державний орган може діяти і від свого імені, задовольняючи власний інтерес. Прикладом може слугувати ст. 2 Закону України «Про правовий режим майна, що забезпечує діяльність Верховної Ради України», відповідно до якої «Розпорядження (відчуження) і передача державного майна, що забезпечує діяльність Верховної Ради України та знаходиться на її балансі або у віданні, провадяться лише за рішенням Верховної Ради України» [5]. Вказана стаття доводить, що за наявності окремо визначеної мети, відмінної від інтересів держави, відчуження майна державного органу проводиться від його імені.

Оскільки у ЦК України використано такі різні положення як «Органи, через які діє держава у цивільних відносинах» (ст. 170) та «представники» (ст. 173), то логічним буде висновок, що органи державної влади діють від імені держави на умовах представництва. На підтвердження цього слід звернутися до ч. 2 ст. 326 ЦК України, за змістом якої: «Від імені та в інтересах держави Україна право власності здійснюють відповідно органи державної влади» [6], що

повністю співпадає з поняттям представництва в розумінні ст. 237 ЦК України. Тобто при укладенні договорів від імені держави орган державної влади створює, змінює, припиняє для неї цивільні права та обов'язки (ч. 1 ст. 239 ЦК України) [6]. Як правильно зазначає І. В. Спасибо-Фатєєва, державні підприємства, в тому числі казенні, державні акціонерні товариства, які не пов'язані з виконанням державних управлінських функцій, не є органами держави, а здійснюють діяльність у підприємницькій сфері [7, с. 97]. Таким чином, органи державної влади повинні здійснювати свої права та нести обов'язки в інтересах держави, в той час як державні підприємства діють у сфері господарювання та задовольняють власні інтереси.

Цікавою для визначення інтересу у даному контексті є конструкція публічно-приватного партнерства. Так, договір між публічним партнером та приватним партнером передбачає взяття та виконання приватним партнером перед публічним партнером обов'язку щодо фінансування (повного або часткового), створення та/або будівництва (нове будівництво, реконструкція, реставрація, капітальний ремонт, технічне переоснащення) і технічного обслуговування об'єкта ППП, з передачею або без передачі приватному партнеру права на управління та/або експлуатацію об'єкта ППП та/або права на надання суспільно значущих послуг, у порядку та на умовах, визначених таким договором (п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про публічно-приватне партнерство») [8]. У наведеному визначенні договору інтерес прямо не сформульований, однак можемо визначити його зі змісту прав та обов'язків сторін. Інтерес публічного партнера полягає у забезпеченні суспільних потреб шляхом створення, відновлення чи ефективного обслуговування об'єкта, залучення приватного фінансування та компетенцій, а також гарантуванні надання суспільно значущих послуг на належному рівні. Натомість інтерес приватного партнера полягає у можливості отримання економічної вигоди, набуття права управління або експлуатації відповідного об'єкта, а також у забезпеченні стабільних, передбачуваних умов реалізації інвестиційного проекту. Таким чином, інтерес у договорі ППП проявляється як взаємно узгоджена потреба публічного суб'єкта у задоволенні публічних потреб за участі приватного ресурсу та потреба приватного суб'єкта у досягненні економічного результату від участі в такому партнерстві.

Наприклад, у Законі України «Про угоди про розподіл продукції» вказано, що в угодах про розподіл продукції одна сторона – Украї-

на (держава) доручає іншій стороні – інвестору на визначений строк проведення пошуку, розвідки та видобування корисних копалин на визначеній ділянці (ч. 1 ст. 4) [9]. Інтерес в таких угодах можна прослідкувати крізь положення ч. 1 ст. 3, за якою органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування під час виконання цього Закону відповідно до своїх повноважень провадять свою діяльність на принципах взаємодії та співробітництва з метою захисту інтересів народу України, та держави, регіонів і територій [9]. Тобто інтерес у даному випадку це потреба у забезпеченні та захисті публічних благ різного рівня (загальнонаціонального, державного та локального), заради чого органи влади зобов'язуються діяти узгоджено. Інтересами народу в даному разі можна вважати забезпечення загального блага, прав і свобод громадян, які складають народ; інтерес держави може полягати у гарантуванні національної безпеки, стабільності, правопорядку, виконання функцій держави тощо.

У правовому полі України відсутня єдина універсальна дефініція поняття «інтерес», що ускладнює його однозначне застосування у різних галузях права та практику судового захисту. Закони часто вживають терміни «охоронюваний законом інтерес» або «захист права та інтересу», не деталізуючи, що саме розуміється під «інтересом», залишаючи його тлумачення на рівні судової практики або конкретного нормативного контексту. Особливо проблематичною є багаторівнева природа інтересу публічно-правових утворень у приватних правовідносинах: різні публічні суб'єкти (держава, державні органи, органи місцевого самоврядування, державні підприємства) можуть мати відмінні цілі, пріоритети та механізми реалізації своїх інтересів. Багаторівневність інтересів публічно-правових утворень у приватноправовій сфері підкреслює необхідність наукового аналізу способів їх реалізації, узгодження та балансу між суспільними потребами та економічними інтересами приватних партнерів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гринько С. Д. Деліктні зобов'язання римського приватного права: поняття, система, рецепція: монографія. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2012. 724 с.
2. Майданик Р. А. Аномалії в цивільному праві України. Київ: Юстиніан, 2007. 912 с.

3. Клименко О. М. Особливості правового становища держави як суб'єкта приватного (цивільного) права: автореф. дис. ... канд. юр. наук: 12.00.03. Київ, 2006. 16 с.
4. Цивільне право України: навч. посіб. Ю. В. Білоусов, В. А. Ватрас, С. Д. Гринько, та ін.; за ред. Р. О. Стефанчука. Київ: Правова єдність, 2009. 536 с.
5. Про правовий режим майна, що забезпечує діяльність Верховної Ради України: Закон України від 13.12.1996. № 594/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 19. Ст. 140.
6. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356.
7. Спасибо-Фатєєва І. В. Деякі проблеми, пов'язані з участю держави Україна в цивільно-правових відносинах. *Вісник Академії правових наук України*. 2006. Випуск 4. С. 96-107.
8. Про публічне-приватне партнерство: Закон України від 19.06.2025 № 4510-ІХ. *Офіційний вісник України*. 2025. № 68. Ст. 4692.
9. Про угоди про розподіл продукції: Закон України від 14.09.1999. № 1039-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 44. Ст. 391.

Сафончик Оксана Іванівна

*докторка юридичних наук, професорка,
професорка кафедри цивільного права
Національного Університету «Одеська
юридична академія»*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Введення у лютому 2022 року воєнного стану[2; 4] на території України призвело до великої кількості змін, у тому числі правового характеру. Відбулося стрімке превалювання публічних інтересів над приватними, необхідність жити за новими правилами з обмеженнями, зокрема, інтересів громадян України.

Крім того, повномасштабне вторгнення РФ на територію України, ведення бойових дій, тимчасова окупація окремих територій України, тобто «війна» загострила проблеми, що накопичувалися у стосунках сімей. Як наслідок, багато родин прийняли рішення щодо припинення своїх сімейних, шлюбних відносин та розірвати шлюб.